

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi
The Journal of International Turkish Language & Literature Research

|| Sayı/ Issue 12 (Eylül/ September 2023), s. 1494-1504.
|| Geliş Tarihi-Received: 10.08.2023
|| Kabul Tarihi-Accepted: 27.08.2023
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1340913

Türkiye'deki Konservatuvarlarda Müzik Alanında Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimcilerinin Özellikleri

Characteristics of Instructors of Talented Students in the Field of Music in Conservatories in Türkiye

Şule DEMİREL DİNGEÇ*

Öz

Müzik yeteneği potansiyelinin performansa dönüşmesinde, bireyin karşılaştığı koşullar çok önemlidir. Bireyde iyi bir potansiyel olabilir ancak bu potansiyelin körelmemesi, gelişmesi ve doğru şekilde yönlendirilmesi çevresel koşullarla yakından ilgilidir. Örneğin bireyin nitelikli bir eğitim alması, yetenek gelişimini üst seviyelere taşıyabilecek bir eğitim ortamı içinde yer alması, iyi öğretmenlerle ve rol modellerle karşılaşması, içinde bulunduğu ailenin, okulun, hatta şehrin, ülkenin koşulları yetenek gelişimini etkilemektedir. Bu çalışmada konservatuvarlar bünyesinde müzik alanında yetenekli öğrencilerle çalışan uzmanlarda ne tür özellikler olması gerektiği üzerine odaklanılmıştır. Böylece konservatuvarlarda müzik alanında yetenekli öğrencilerle çalışan eğitimcilerin sahip olması gereken özelliklerin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu çerçevede Türkiye'deki konservatuvarlara, özel yeteneğin gelişiminde eğitimcilerde beklenen özelliklere ve özellikle müzik yeteneğinin gelişiminde alan uzmanlarına düşen rollere değinilmiştir. Çalışmaya göre müzik alanında çalışan eğitimcilerin alan uzmanlığı, öğrencileri motive edici yaklaşımı, alanı sevmesi ve sevdirmesi, öğrencilerin vizyonlarını genişletmesi öne çıkan özellikleri arasında yer almaktadır. Çalışmanın müzik alanında yetenekli öğrencilerle çalışan eğitimcilere özellikle uygulamaları sırasında katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar sözcükler: Müzik yeteneği, öğretmen özellikleri, konservatuvarlar.

Abstract

The conditions that an individual encounters play an important role in the transformation of their musical talent potential into performance. While an individual may possess significant potential, the preservation, enhancement, and proper direction of this potential are closely tied to environmental factors. For instance, receiving quality education, being immersed in an educational environment conducive to advancing one's talents, encountering skilled teachers and role models – these are influenced by the circumstances within one's family, school, city, and even country, which collectively impact talent development. This study focuses on the characteristics that experts working with talented students in the field of music within conservatories should possess. The aim is to identify the essential attributes that educators working with musically talented students in conservatories should possess. In this context, the study addresses conservatories in Türkiye, the expected qualities in educators for nurturing talents, and the roles specifically played by domain experts in the development of musical talent. According to the study, educators working in the field of music exhibit

* Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu Üniversitesi, e-posta: suledemirel@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6709-7690.

expertise in their domain, an approach that motivates students, a genuine love for the field that they impart to students, and the ability to broaden students' visions. These are among the prominent qualities highlighted. The study is believed to provide valuable insights for educators working with musically talented students, particularly during their practical applications.

Key words: Musical talent, characteristics of teachers, conservatories.

1. Giriş

Müzik alanında özel yetenek kavramını tanımlamanın kavramın doğası ve kavrama bakış açısı nedenleriyle kolay olmadığını bilmek gerekir. Özel yetenek kavramı Millî Eğitim Bakanlığı (2013) tarafından yayınlanan Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı'nda "Özel yetenekli birey zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi, motivasyon veya özel akademik alanlarda yaşatlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren bireydir." şeklinde tanımlanmıştır. Tanımda özel yeteneğin birden fazla alanda görülebileceği, akranlara kıyasla değerlendirme yapılması gerekliliği gibi noktalara dikkat çekmektedir. Tanımda görüldüğü gibi özel yeteneğin görüleceği alanlardan biri de sanat alanıdır.

Müzik kavramı da özel yetenek gibi ele alındığı bağlama göre tanımı zenginleşebilen bir kavramdır. Çünkü müzik yalnızca duygulara tercüman olmakla kalmayan hayatın neredeyse her alanına temas edebilecek bir unsurdur (İmrik, & Haşhaş, 2020). Müzik, Türk Dil Kurumu sözlüklerinde en temel anlamıyla "Birtakım duygu ve düşünceleri belli kurallar çerçevesinde uyumlu seslerle anlatma sanatı" şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Müzik yeteneği, bireyin müziksel sesleri tanıyarak bunları ses ya da bir herhangi bir enstrüman yoluyla duyabilme, tınısını aklında tutabilme, besteleyebilme ve aynı anda duyulan notaları ayırt edebilme özelliğine sahip olmak şeklinde açıklanabilir. Müzik yeteneği denince akla gelen müzik kulağı bireye, haz duyma ve müziği değerlendirebilme olanakları sunabilir. Ritim kulağı ise, bireyin bir tempoyu takip etmesini, bir ritmi tekrar etmesini ve onu belli bir tempoda elle, ayakla veya bir çalgıyla üretebilmesini sağlar. Bunların gelişmesi bireyin küçük yaşlardan itibaren aile, akranlar, çevre gibi faktörler aracılığıyla müzikle iç içe olmasına veya bireysel olarak ilgilenmesine bağlıdır. Neredeyse toplumdaki her birey dinleyerek, şarkı söyleyerek ya da bir enstrüman çalarak müzik ile etkileşime girer (Artaç, 2016).

2. Müzik Eğitimi

Müzik eğitimini bireyin müzikle iç içe olması şeklinde tanımlamak sınırlı olacaktır. Tanımlarda eğitimle ilgili unsurlara da yer verilmelidir. Örneğin Çuhadar'a (2016, s.221) göre müzik eğitimi, müziği oluşturan temel faktörlerin de desteğiyle kişinin kendi yaşantısı aracılığıyla istendik müziksel davranışlar geliştirme sürecidir. Uçan (1997) ise müzik eğitimini müzikal bir davranışı edindirme, değiştirme ya da geliştirme süreci olarak tanımlamıştır. Bu süreç içinde eğitim gören kişinin müziksel yaşantısı zemin olacak şekilde, planlı bir rota izlenir

Müzik eğitimine uluslararası platformda bakıldığında Amerika Birleşik Devletleri'nde bu eğitimlerin genellikle okullar bünyesinde verildiği görülmektedir. İlkokul düzeyinde genel bir müzik eğitimi verilirken ilerleyen düzeylerde performans temelli müzik eğitimi tercih edilir. Avrupa Birliği ülkelerinde de genel müzik eğitimi ve uzmanlaşmış müzik eğitimi olmak üzere iki tür eğitimle müzik okullarında öğrenciler yetiştirilir. Ayrıca bu okullara hazırlık amaçlı kurslarda da müzik eğitimleri alınabilir (Çuhadar, 2016).

Türkiye'de müzik alanında yetenekli bireylerin desteklenmesi konusunda en çok dikkat çeken düzenleme aslında yasal bir düzenlemedir. 1948'de İdil Biret ve Suna Kan için yurt dışında eğitim almayı destekleyen kanun, 1956 yılında 6660 sayıyla güzel sanatlar alanında yetenekli çocukların desteklenmesi şeklinde düzenlenmiştir (Güven & Sezginsoy, 2009). Bu yasal zemin Türkiye'de müzik alanında yetenekli bireylerin düzeylerine uygun eğitim almalarını destekleyen bir atmosfer olduğunu düşündürmektedir. Türkiye'de verilen müzik eğitiminin okullar ve okul dışı programlar bünyesinde gerçekleştiği söylenebilir. Profesyonel anlamda müzik eğitimi ise konservatuvarlar bünyesinde gerçekleşmektedir. Bu çalışmada müzik alanında yetenekli öğrencilerin yetenek gelişiminin desteklenmesi, konservatuvarlar ve buradaki eğitimciler çerçevesinde ele alınmıştır.

Türkiye'de müzik alanında yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı kurumlar arasında en fazla öne çıkanlar güzel sanatlar liseleri, konservatuvarlar ve okul sonrası programlar olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'dir. Bu kurumlardan BİLSEM'ler 1992 yılında kurulmuş olup, özel yetenekli öğrencilerin kendi okullarına devam edip, okul sonrası zamanlarda yetenek alanlarına göre destek eğitim aldığı kurumlardır. Müzik alanında tanı alarak BİLSEM'e girmeye hak kazanan öğrenciler de bu kurumlarda yetenek gelişimlerine de destek bulabilirler (Demirel & Öpengin, 2020). Güzel Sanatlar Liseleri ise ilk kez 1989-1990 eğitim-öğretim yılında açılmıştır. Bu liseler hem ortaöğretimin amaçlarını gerçekleştirmeyi hem de öğrencilere güzel sanatlar alanında bilgi ve beceriler kazandırmayı hedeflerler. Bu okullara müzik alanında yetenekli öğrenciler yetenek sınavlarıyla da alınır. Güncel olarak Türkiye'de 82 Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır (MEB, 2018).

Türkiye'de çağdaş anlamda sanatçı yetiştirmeye ise Ankara Devlet Konservatuvarı'nın kurulmasıyla başlanmıştır (Taş & Görsev, 2018). Konservatuvarlar yetenek gelişimi açısından pek çok avantaja sahiptir. Bunlardan bazıları alana özgü yetenek gelişimini desteklemesi, alan uzmanları tarafından çalışma imkânı sunması, grup eğitiminin yanı sıra bireysel yeteneğin gelişim hızına ve düzeyine uygun çalışma imkânı sağlaması olarak sıralanabilir. Özellikle müzik eğitiminin boyutlarından biri olan çalgı eğitimine erken yaşlarda başlama imkânı sunan konservatuvarlar, müzik yeteneğinin gelişiminde son derece önemli kurumlardır (Topoğlu & İşgörür, 2013). Bu çalışmada, müzik alanında yetenekli öğrencilerin eğitim alabileceği konservatuvarlar ve konservatuvarlardaki eğitimciler hakkında bilgi verilecektir. Ardından özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinde olması beklenen özellikler ve özellikle müzik alanında yetenekli öğrencilerle çalışan uzmanlara yönelik öneriler paylaşılacaktır. Böylece çalışmanın yetenek potansiyeli olan öğrencilerin doğru yönlendirilmesinde ve yetiştirilmesinde, alanda çalışan uzmanlara yararlı olacağı düşünülmektedir.

3. Türkiye'de Konservatuvarlar

Türkiye'de müzik alanında yetenekli öğrenciler konservatuvarlarda eğitim almaktadır. Türkiye'deki ilk konservatuvar 1914 yılında Darülbedayi adıyla kurulmuştur. Bu kurum Türk ve Batı müziği öğretmenleri yetiştirilmesi amacıyla 1917'de kurulan Dârülelhan'ın temelini oluşturmaktadır. Kurum 1927'den itibaren İstanbul Belediye Konservatuvarı adını almış ve eğitim faaliyetlerini sürdürmüştür. 1986 yılında ise İstanbul Üniversitesi bünyesine katılmıştır. Aslında tüm bu faaliyetlerin zemini Cumhuriyet'in ilan edildiği 1923 yılıyla Atatürk'ün vefat ettiği 1938 yılı arasındaki dönemdeki müzik alanındaki politikalarla ilgilidir. O dönemde evrensel bakış açıları ve stratejileriyle Türk müziğinde önemli yollar kat edilmiştir (Çevik, 2021). Tiyatro ve opera binaları, konservatuvarlar, senfoni orkestraları gibi kurumların zemini aslında bu o dönemlere dayanmaktadır. Türkiye'deki konservatuvarlar Yükseköğretim Kurulu'na

bağlı olup, bazılarında ilkokul, ortaokul, lise, lisans ve lisansüstü eğitimler verilmektedir. Türkiye’deki köklü konservatuvarlar genellikle ilköğretim 5. sınıftan itibaren tam zamanlı öğrenci kabul etmektedir. Enstrüman eğitiminin yanı sıra solfej, oda müziği, korrepetisyon, orkestra ve piyano edebiyatı dersleri gibi mesleki sanat dersleri ile çeşitlendirilmiş bir program ile farklı düzeylerde eğitim vermektedirler. Bu eğitim lisans öncesi 8 yıl, lisansta 4 yıl olmak üzere toplam 12 yıllık bir eğitimi kapsamaktadır. Bazı konservatuvarlar ise yalnızca lisans döneminde öğrenci kabul ederler (Demirel & Öpengin, 2020). Görsel 1’de görüldüğü gibi konservatuvarlardaki eğitim küçük yaşta başlamaktadır. Böylece müzik yeteneğinin olgunlaşması sürecinde erken yaşlardan itibaren yoğun uyaran ve deneyim fırsatı oluşmaktadır.

Görsel 1. Konservatuvarlarda çalgı eğitimi, Akdeniz & Akdeniz (2020) s. 1341.

Yükseköğretim Kurumları Devlet Konservatuvarları Müzik ve Bale İlköğretim Kurumları ile Müzik ve Sahne Sanatları Liseleri Yönetmeliği birinci bölüm 6. Maddesine göre konservatuvarların ilke ve amaçları şöyle açıklanabilir: Konservatuvarlarda öğrencilerin ilgileri ve yetenekleri doğrultusunda eğitim-öğretim görmeleri, araştırmaya yönlendirilmeleri, gerektiğinde üst öğretim programlarına hazırlanmaları, yeteneklerine göre uygulamalar yapmaları, yaratıcı kişiler yetişmesi, ulusal ve uluslararası eserleri tanıyıp yorumlamaları sağlanır (MEB, 2015). Görsel 2’de bir konservatuvar öğrencisi ve öğretmenin bir arada çalıştığına ilişkin bir görsel verilmiştir.

Görsel 2. Öğrenci ve müzik öğretmenin bir arada çalışması, Kişisel arşiv

Başta Avrupa olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde ve Türkiye'de özel yetenekli öğrencileri belirlemek amacıyla müzik okullarının ve konservatuvarların müziksel işitme sınavlarında genellikle aynı yaklaşımdan yararlanılmaktadır. Bu yaklaşıma göre aday sınavda piyanoda sorulan tek sesleri, işitme yeteneğine ve sınav ilkelerine bağlı kalarak akorları aynı anda çalmalı; 2-5 sese kadar sesleri ayrı ayrı ayırt ederek doğru olarak vermeli, çalınan ezgileri söyleyerek tekrar etmeli ve el çırpılarak veya piyano ile verilen ritmik motifleri tekrar etmelidir. Bu şekilde yapılan sınav, müziksel işitme sınavına giren adayın-müzik ve ritm kulağına ve yeteneğine sahip olup olmadığının en önemli göstergesi olarak kabul edilir. İlk aşamada 70 puan ve üstü alarak başarılı olan öğrenciler sınavın ikinci aşamasına katılmaya hak kazanırlar. Sınavın ikinci aşamasında ise genellikle enstrüman hocaları tarafından bir jüri oluşturularak adayın fiziksel yapısına uygun bir çalgı verilir. Bazı müzik okullarında ikinci aşamada da müziksel işitme ve çalgı sınavı birlikte yapılabilir (Artaç, 2016). Türkiye'de konservatuvarlara lisans düzeyinde giriş yapmak adayların Yükseköğretime Geçiş Sınavı (YGS) Temel Yeterlilik Testi (Y-TYT)'inde en düşük 800.000 inci sırada başarılı olmaları gerekir. Bu koşulu sağlayanlar yetenek sınavlarına katılırlar. Ancak konservatuvarların lise devresi mezunlarında merkezî sınav puanı aranmamaktadır (ÖSYM, 2022).

Konservatuvarlarda eğitimler üniversiteler bünyesindeki akademisyenlerle yürütülmektedir. Bu akademisyenler buldukları üniversitelerdeki konservatuvarların ilgili bölümlerine giriş koşullarını sağlamış alan uzmanlarıdır. Türkiye'deki konservatuvarlarda görev alan öğretim görevlilerinin konservatuvar, güzel sanatlar fakültesi, eğitim fakültesi, yurtdışı lisans programları ve diğer lisans programları mezunu oldukları bilinmektedir. Ayrıca bu kişilerin yarısından fazlasının sanatta yeterlik ya da doktora derecesine sahiptir (Topoğlu & İşgörür, 2013). Bunun yanı sıra 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 33. Maddesi'ne (MEB, 1973) dayanarak Müzik Öğretmenliği, Müzik Bölümü Ana Bilim Dalları, Güzel Sanatlar Fakültesi ve Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı ile Devlet Konservatuvarı mezunlarından yükseköğretim kurumlarında genel kültür, özel alan ve pedagojik formasyon eğitimi olarak yetişmiş kişiler de derslerde görev alabilmektedir.

Müzik alanında yetenek gelişimi için ilkokuldan lisans düzeyine kadar yoğun bir eğitim süreci sağlayan konservatuvarlarda eğitimin etkili olmasının bir nedeni de alan uzmanlarıyla çalışılmasıdır. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerinde olması gereken en önemli özelliklerden biri alan uzmanlığıdır (Sak, 2011). Bunun yanı sıra özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerde beklenen bazı standartlar ve müzik eğitimi alanında çalışan eğitimcilerde beklenen bazı özellikler söz konusudur.

4. Özel Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinde Olması Beklenen Özellikler

Özel yetenekli öğrencilerin normal gelişim gösteren öğrencilerden farklı karakteristik özellikleri vardır. Asenkronize gelişim, hızlı ve erken öğrenme, merak, yoğun odaklanma, çalıştığı alana tutku duyma, çok soru sorma bunlardan bazılarıdır (Cukierkorn vd., 2007). Onların bu gibi özellikleri eğitsel ihtiyaçlarının da farklılaştırmaktadır. Bu ihtiyaçlar öğretim programlarında ve eğitsel uygulamalarda hedeflerden, içeriğe, yöntem ve tekniklerden araç gereçlere kadar pek çok eğitsel unsurun farklılaştırılmasıyla karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu farklılaştırmaların türleri, düzeyi, nasıl gerçekleştirilebileceği alan uzmanları tarafından ele alınmakla birlikte, çalışmalarını birebir gerçekleştirecek olan öğrencilerle çalışan eğitimcilerdir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerle çalışan ve farklılaştırma yapabilecek öğretmenlerde olması gereken özellikler konusu ortaya çıkmaktadır.

Mills'e (2003) göre özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler de tıpkı öğrencileri gibi soyut temaları tercih ederek, esnek bir bakış açısıyla, mantıksal analizler kullanarak çalışmalarını yürütmektedirler. Feldhusen ve Wyman-Robinson (1980) özel yeteneklilerle çalışan öğretmenlerin öğrencileri için amaçlar, yöntemler, stratejiler ve değerler belirlediklerini ama daha önemlisi onlara örnek teşkil ettiklerini belirtmişlerdir. Kaya (2018) ise özel yeteneklilerle çalışan öğretmenlerinin yaratıcılığı destekleme düzeylerinin oldukça yüksek olduğunu belirtmiştir. Yaratıcılığın desteklenmesi farklı alan uzmanları (Clark, 1997; Dağlıoğlu, 2010) tarafından da özel yeteneklilerin öğretmenlerinde olması gereken özellikler arasında öne çıkan bir özelliktir. Öğrencilerin yaratıcılığını teşvik eden öğretmenlerde görülen bazı özellikleri şunlardır (Clark, 1997; Sak 2011):

- Bizzat kendileri yaratıcı davranış modeli oluştururlar.
- Alan bilgisine önem verirler.
- Farklı bakış açılarını teşvik ederler.
- Eleştirileri kabul edebilir, öz eleştiri yapabilmeyi teşvik ederler.
- Fiziksel ve psikolojik açıdan yaratıcı davranışı destekleyen öğrenme ortamı oluştururlar, yaratıcı davranışları pekiştirirler.
- Öğrencilerin bağımsız çalışmalarını desteklerler.
- Öğrencilerin sorularına önem verirler.
- Öğrencilerin hatalarını tolere edebilirler.

Özel yeteneklilerle çalışacak öğretmenlerde beklenen özelliklerin belli standartlar çerçevesinde ele alınmasının önemli olduğunu öne süren Amerika Birleşik Devletleri Üstün Zekâlı Çocuklar Ulusal Birliği ve Özel Çocuklar Konseyi ise beceri standartları geliştirmişlerdir. Bu standartlar çok geniş kapsamlı olup özel yeteneklilerle ilgili şu ana başlıklara değinmektedir: Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin tarihsel temelleri ve yasal zemini, öğrenci özellikleri, yetenek gelişimi, bireysel farklılıklar, öğretim stratejileri, öğrenme ortamları, iletişim, öğretimin planlanması, değerlendirme, etik ve işbirliği (Ford & Trotman, 2001; Johnsen, 2012; Sak, 2011).

Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenleri için beklenen özellikler daha da arttırılabilir. Ancak onların öğretmenlerinde beklenen ve en çok öne çıkan özelliklerden biri alanında uzman olmaktır. Bu öğrencilerle çalışacak öğretmenlerin farklılaştırma yapabilmesinin yolu alanına hâkim olmasından geçmektedir. Bu noktadan hareketle müzik alanında yetenekli öğrencilerle çalışan uzmanlarda beklenen özelliklere alana özgü bir çerçeve içerisinde yer verilmiştir.

5. Müzik Alanında Yetenekli Öğrencilerle Çalışan Eğitimcilerin Özellikleri

Müzik eğitiminde niteliği etkileyen en önemli faktörler; eğitimci, öğrenci ve öğretimdir. Eğitimci, etkili çalışma ile ilgili doğru teknikleri ve müzikal duyguları öğrenciye kazandırarak bu temel özelliklerin geliştirilmesinde en etkili faktördür. İyi bir eğitimcinin iyi bir formasyon alması, vizyon sahibi olması, alan uzmanlığı, öğrencinin çok boyutlu ihtiyaçlarına destek olabilmesi, ona model olması gibi özellikleri son derece önemlidir (Akdeniz, 2019; Doherty, & Van Mersbergen, 2017; Ferm Thorgersen, Johansen, & Juntunen, 2016; Millican & Forrester, 2019).

Eğitimci öğrenmeyi geliştirmek, desteklemek ve ilerletmek amacıyla öğrencinin yapısına ve özelliklerine uygun çerçevede eğitim durumları düzenlemekten sorumlu

kişidir. Öğrencilerin ne şekilde öğrendiklerini anlamak için öğretme becerisi ve tecrübe gerekir. Amaçların belirlenme süreci içerisinde planlama, hazırlık ve organizasyon da oldukça önem taşır (Akdeniz & Akdeniz, 2020). Müzik eğitimcisi farklı düzeylerdeki öğrencilerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi açısından da hazırlık süreci önemlidir (Culp & Salvador, 2021). Enstrüman eğitiminde etkili öğrenmenin gerçekleşmesi için, daha önceden planlanarak hazırlanmış ve programlanmış belirli hedef davranışların edinilmesinde öğrencinin belli bir öğrenme isteğine, gücüne ve yeteneğine sahip olması gerekir. Öğrenme aşamalarından bilinçli şekilde geçip hem fiziksel hem zihinsel açılarından öğrenmeye hazır hale gelmesi için, eğitimcisinin önerilerini dinlemesi, kendine ve ona güveni olması gerekmektedir (Şendurur, 2001). Bu noktada müzik alanında yetenek potansiyeli olan öğrencilerin gelişiminde öğretmenlerinin önemi oldukça fazladır.

Müzik eğitiminde öğretmenlik süreci bilgi, tecrübe, beceri ve sabır ister. Eğitimci eğitim ve öğretim ortamında yol gösterici, kararlı ve öğrettiklerinde tutarlı bir kılavuz gibi davranmalı; adeta akıl hocası olmalıdır. Sadece bilgi ve tecrübelerini öğrencisine aktaran değil, daha çok düşündüren, bulduran, yaptırabilen ve karşılaşılan problemleri çözdürebilen olmalıdır. Öğretmen, dersleri de sevdiiren kişidir. Müzik öğretmenin dersler sırasında öğrenciye kendine sevdirebilmesi için öncelikle müziği ve müzik öğretmenliğini kendisinin sevmiş olması gereklidir (Akdeniz, 2019; Topoğlu & İşgörür, 2013).

Alanında uzman olan eğitimcinin tutum ve davranışları, bilgi ve becerileri, tecrübe ve donanımlarıyla birlikte öğrenciye aktarabilmesi ve bu aktarma sonucunun ne şekilde olduğu, eğitim kalitesini etkileyen önemli faktörlerdir. Onun öğretmedeki varmak istediği amaç, öğrencisiyle birlikte ulaşmak istediği hedefe ve vizyonuna göre değişebilir. Örneğin; enstrümanına karşı özel sevgisi ve alakası olup da vaktini müzik yapmak için değerlendirenler veya meslek sahibi olmak için devlet konservatuvarlarına ya da müzik okullarına girmeyi amaçlayanlar olabilir (Büyükaksoy, 1997; Ferm Thorgersen, Johansen, & Juntunen, 2016). Özellikle özel yetenekli çocuklar ve gençler alana özgü yetenek gelişim sürecinde, müzik alanında kariyer planlaması yapacaktır. Bireysel enstrüman eğitiminde öğretmenin yapacağı en küçük yanlış yönlendirme bile öğrencinin başarısızlığına neden olabilir. Eğitimcinin çalışma sürecini aktif ve etkili bir biçimde değerlendirebilmesi için öğretme isteğine sahip olması, öğrencisine uygun yöntemleri seçebilmesi, öğrencisiyle kaliteli ve samimi iletişim kurabilmesi, özgüven aşılayabilmesi ve gerektiğinde motive edici olması önemlidir (Wolfe, Munroe, & Waters, 2021). Eğitimci derslerde yapıcı ve dozunda eleştiriler yapmalı, öğrencisinin kendine özgü problemlerini iyi gözlemlemeli ve çözümünü için gerekli önlemleri zamanında almalıdır. Böylece öğrencisinin müzikal kariyer planlamasına da en doğru şekilde rehberlik edebilir.

Müzik eğitimcileriyle ilgili özelliklerin farklı kaynaklarda farklı bakış açılarıyla ele alındığı görülmüştür. Bu özellikleri kişisel özellikler, mesleki özellikler ve müziksel nitelikler şeklinde üç ana başlıkta incelenebilir. Bu bağlamda müzik alanında çalışan eğitimcilerde beklenen kişisel özellikler şöyle sıralanabilir (Doherty & van Mersbergen, 2017; Ferm Thorgersen, Johansen & Juntunen, 2016; Özen, 2004; Wolfe, Munroe & Waters, 2021):

- Müzik eğitimcileri müziği çevresindekilere özendirilmelidir.
- Bireyle ve toplumla ilgili olmalıdır.
- Yeniliklere açık olması ve devamlı olarak kendini geliştirmelidir.
- Teknolojik yenilikleri takip edebilmeli ve uygulayabilmelidir.
- Vizyonu geniş olmalıdır.

- Diğer bilim ve sanat dallarıyla da ilgilenmeli ve yeterli düzeyde genel kültüre sahip olmalıdır.
- Samimi ve paylaşımcı olmalıdır.
- Karşılaşılabilecek muhtemel problemlerde çözüm önerisi üretebilmelidir.
- Sabırlı, tutarlı ve güvenilir olmalıdır.
- Disiplinli olmalıdır.

Müzik alanında çalışan eğitimlerde beklenen mesleki özelliklerse şöyle sıralanabilir (Akdeniz, 2019; Culp & Salvador, 2021; Doherty & van Mersbergen, 2017; Jacobs, 2008; Kastner, vd. 2019; Özen, 2004):

- Eğitim yöntem ve tekniklerini hâkim, amaçlarını gerçekleştirebilecek yetkinlikte olmalıdır.
- Öğrencinin ilgisini çekmek ve dikkatini sağlamak için yaratıcı yöntemler ve çözümler üretmelidir.
- Analiz yeteneğine sahip olmalı, öğretim yöntemlerini doğru yerde ve doğru şekilde uygulayabilmelidir.
- Mesleğini sevmelidir.
- Öğretme arzusuna ve sevgisine sahip olmalıdır.
- Öğrencisini en iyi şekilde yetiştirmeyi amaç edinmeli ve bu amacı gerçekleştirmek için kendisini ve dersi sevdirebilmelidir.
- Pedagojik formasyon bilgisine sahip olmalıdır.
- Bilgi ve tecrübesini etkili bir şekilde aktarabilmelidir.
- Öğrencilerinin yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanıyan bir rehber olmalıdır.
- Öğrencileri ile kaliteli iletişim kurabilmelidir.
- Öğrencisine özgüven aşılayabilmeli ve gerektiğinde onu motive edebilmelidir.
- Öğrencisinin fikirlerini önemsemeli ve onları anlamaya çalışmalıdır.
- Öğrencilerine sadece derste değil ders dışında da destek olmalıdır.

Müzik eğitimcilerinde alana özgü beklenen müziksel nitelikler şöyle sıralanabilir (Doherty & van Mersbergen, 2017; Koopman, 2007; Özen, 2004):

- Müzik alanında yeterli bilgi ve donanıma sahip olmalıdır.
- Müzik alanının içinde uzmanı olduğu konuyu iyi öğretebilmelidir.
- Uzmanı olduğu enstrümanın evrensel tekniklerine hâkim olmalıdır.
- Eserlerdeki müzik cümlelerini yorumlayabilmeli, formlarına hâkim olmalı ve bunu öğrencisine anlatabilmelidir.
- Müzik eğitimi ile ilgili kavramları iyi bilmeli ve bu kavramları yeri geldiğinde öğrenciye anlatabilmelidir.
- Enstrümanını etkili bir şekilde çalmasının yanında derslerde öğrencisine eşlik edebilmelidir.
- Müzikte doğaçlama yeteneği olmalı ve duygusal aklını iyi kullanmalıdır.

- Müzik dönemlerine ve türlerine ait ayrıntılı bilgiye sahibi olmalıdır.
- Müzik ve ilgili olduğu enstrümanın literatürünü iyi bilmelidir.
- Müzikal yorum yapabilmeyi önemsemelidir.
- Repertuar bilgisi geniş olmalı ve gerektiğinde öğrenciye uygun repertuarı belirleyebilmelidir.
- Öğrencilerini müzikle alakalı konser ve etkinliklere gitmeye teşvik etmeli ve bu konuda önerilerde bulunmalıdır.

6. Sonuç

Müzik alanında özel yeteneğin gelişiminde eğitimcinin çok önemli bir rolü vardır. Müzik eğitimcileri hem alana özgü hem mesleki hem de kişisel nitelikleriyle yetenekli öğrencilerin gelişimini etkili bir şekilde destekleyebilirler. Bu anlamda alana özgü, erken yaştan itibaren, yoğun ve doğrudan uzmanlardan eğitim olanağı sunan konservatuvarların Türkiye'de müzik alanında yetenek gelişiminin desteklenmesindeki yeri büyüktür. Çalışmada konservatuvarlardaki eğitimcilerin yetenek potansiyeli olan öğrencilerin sadece enstrüman çalmayla ilgili becerilerini desteklemek değil, onlara vizyon katmak, model olmak, alanı sevdirmek ve zorluklarla baş etmede destek olmak gibi rolleri de öne çıkmıştır. Bu çalışmadan sonra yapılacak çalışmalarda konservatuvarlardaki eğitimcilerle görüşmeler yapılabilir. Böylece onların tecrübeleri aktarılabilir; kendilerini güçlü buldukları ve geliştirmek istedikleri yönleri belirlenebilir. Alan yazın derlemesiyle ortaya konan ideal özelliklerin uygulamadaki yansıması bu şekilde ortaya konabilir. Ayrıca müzik yetenek gelişimini destekleyen farklı kurumlardan ve uzmanlardan eğitim almış bireylerin eğitimcilerle ilişkin görüşlerinin aldığı çalışmalar da karşılaştırmalı çıkarımlar elde etmeye katkı sağlayabilir.

Kaynakça

- Akdeniz, H.B. (2019). *Keman Eğitimine Yeni Bir Yaklaşım*. Ankara: Gece Yayınları.
- Akdeniz, A. Ö. & Akdeniz, H. B. (2021). *Güzel Sanatlarda Akademik Çalışmalar-II*. France Lyon: Livre de Lyon.
- Akdeniz, A. Ö. & Akdeniz, H. B. (2020). Nitelikli Keman Eğitiminde Öğretmen Faktörü. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(54), 1338-1347.
- Büyükkaksoy, F. (1997). *Keman Öğretiminde İlkeler ve Yöntemler*. Ankara: Armoni.
- Clark, B. (1997). *Growing Up Gifted* (5. Baskı). Upper Saddle Hill, New Jersey: Prentice-Hall.
- Cukierkorn, J. R., Karnes, F. A., Manning, S. J., Houston, H., & Besnoy, K. (2007). Serving The Preschool Gifted Child: Programming And Resources. *Roeper Review*, 29(4), 271-276.
- Culp, M. E., & Salvador, K. (2021). Music Teacher Education Program Practices: Preparing Teachers To Work With Diverse Learners. *Journal of Music Teacher Education*, 30(2), 51-64.
- Çevik, S. (2021). Türk Müziği'nin Gelişiminde Cumhuriyetin İlk Dönemleri ve Atatürk'ün Türk Müziği'ne Yönelik Demeçleri. *Türk Müziği*, 1(1), 31-36.
- Çuhadar, C. H. (2016). Müzik ve Müzik Eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 217-230.

- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Öğretmen Yeterlikleri ve Özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(186), 72-84.
- Demirel, Ş. & Öpengin, E. (2020). Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimi. M.A. Melekoğlu ve U. Sak (Ed.) İçinde *Öğrenme Güçlüğü ve Özel Yetenek* (239-256). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Doherty, M. L., & Van Mersbergen, M. (2017). Personal And Professional Characteristics Of Music Educators: One Size Does Not Fit All. *Journal of Voice*, 31(1), 128-E7.
- Feldhusen JF. & Wyman-Robinson, AJ (1980). Super Saturday: Design And Implementation of Purdue’s Special Program For Gifted Children. *Gifted Child Quarterly* 24:15-21.
- Ferm Thorgersen, C., Johansen, G., & Juntunen, M. L. (2016). Music Teacher Educators’ Visions Of Music Teacher Preparation In Finland, Norway And Sweden. *International Journal Of Music Education*, 34(1), 49-63.
- Ford, D. Y., & Trotman, M. F. (2001). Teachers of Gifted Students: Suggested Multicultural Characteristics And Competencies. *Roeper Review*, 23(4), 235-239.
- Güven, E., & Sezginsoy, B. (2009). Müzik Alanında Üstün Bir Yetenek: İdil Biret (Görüş ve Önerileri). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(1), 123-142.
- İmİK, Ü., & Haşhaş, S. (2020). Müzik Nedir ve Hayatımızın Neresindedir. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 6(2), 196-202.
- Jacobs, J. N. (2008). Constructing A Model For The Effective Mentoring of Music Educators. *Journal of Music Teacher Education*, 17(2), 60-68.
- Johnsen, S. K. (2012). Standards In Gifted Education And Their Effects on Professional Competence. *Gifted Child Today*, 35(1), 49-57.
- Kastner, J. D., Reese, J., Pellegrino, K., & Russell, H. A. (2019). The Roller Coaster Ride: Our Music Teacher Educator Identity Development. *Research Studies In Music Education*, 41(2), 154-170.
- Kaya, N. G. (2018). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Öğretmenlerinin Yaratıcılığı Destekleme Düzeylerinin Belirlenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(2), 157-175.
- Koopman, C. (2007). Community Music As Music Education: On The Educational Potential of Community Music. *International Journal of Music Education*, 25(2), 151-163.
- MEB (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. <https://www.Mevzuat.Gov.Tr/Mevzuatmetin/1.5.1739.Pdf>, [Erişim tarihi: 27.07.2022].
- MEB, (2018). *Güzel Sanatlar Liseleri*. http://Ogm.Meb.Gov.Tr/Meb_İys_Dosyalar/2018_09/19185304_Gyzel_Sanatlar_Liseleri.Pdf [Erişim tarihi: 30.07.2022].
- MEB, (2015). *Yükseköğretim Kurumları Devlet Konservatuvarları Müzik Ve Bale İlköğretim Kurumları İle Müzik Ve Sahne Sanatları Liseleri Yönetmeliği* <https://www.Resmigazete.Gov.Tr/Eskiler/2015/01/20150115-2.Htm> [Erişim tarihi: 25.07.2022]
- MEB, (2013). *2007-2013 Özel Yetenekli Bireyler Strateji Ve Uygulama Planı*. <https://Abdigm.Meb.Gov.Tr/Projeler/Ois/005.Pdf> [Erişim tarihi: 30.06.2022].

- Millican, J. S., & Forrester, S. H. (2019). Music Teacher Rankings of Selected Core Teaching Practices. *Journal of Music Teacher Education*, 29(1), 86-99.
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of Effective Teachers of Gifted Students: Teacher Background And Personality Styles of Students. *Gifted Child Quarterly*, 47(4), 272-281.
- ÖSYM, (2022). 2022 Yükseköğretim Kurumları Sınavı (Yks) Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu <https://Dokuman.Osym.Gov.Tr/Pdfdokuman/2022/Yks/Terc%C4%B0h/Tkilavuz27072022.Pdf> [Erişim tarihi: 04.08.2022].
- Özen, N. (2004). Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 57-63.
- Sak, U. (2011). *Üstün Zekâlılar: Özellikleri, Tanılamaları, Eğitimleri*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Şendurur, Y.(2001). Keman Eğitimde Etkili Öğrenme-Öğretme Yöntemleri. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi* 21(3),145-155.
- Taş, S., & Görsev, G. (2018). Konservatuvar Öğrencilerinin Mesleki Eğitim Yaşantısı Ve Gelecekteki İstihdamlarına Yönelik Tutumları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (28), 237-261.
- Topoğlu, O., & İşgörür, Ü. (2013). Türkiye'de Batı Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarları ve Vakıf Üniversiteleri Müzik Bölümlerinin Belirlenmesi ve Bu Kurumlarda Eğitim Veren Akademisyenlerin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 1309-1321.
- TDK (2022). *Türk Dil Kurumları Sözlükleri*. <https://Sozluk.Gov.Tr/> [Erişim tarihi: 30.06.2022].
- Uçan, A. (1997)., *Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler-Yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Wolfe, H. E., Munroe, A., & Waters, H. D. (2021). Self-Examination of Music Methods Teaching in a Reggio Emilia-Inspired Learning Community. *Journal of Music Teacher Education*, 31(1), 54-68.